

Nejobtížnější holení bylo pod nosem. Otec se přitom různě pitvořil...

Když táta přišel z práce domů, svlékl se z nádražácké uniformy a pečlivě ji uložil do skříně. Do horní přihrádky strčil kulatou nádražáckou čepici s dýnkem a kšiltem, na jejíž čelní straně byl stříbřitý odznak v podobě okřídleného železničního kola. Rád jsem jej při téhle činnosti pozoroval. Někdy, asi když měl dobrou náladu a já přihlížel, mi nasadil tu čepici na hlavu, stlačil ji až po uši a měl radost, jak se tomu bráním. Pak mu máma přisunula k oknu štokrle, na které postavila bílé smaltované umývadlo a naplnila jej první várkou vody, do které přilila horkou z litinového hrnce na kamnech, kde byla stále k potřebě. Otec začal s procesem omývání. Na počátku mě ovanul jemný odér potu a pach šmíru, který si s sebou přinesl ze železničních opraven dole v Bubnech. Pomalu a obřadně se navlhčil, poté se pomalu a obřadně namydlil a díval se přitom z okna ven na zahrádku za domem, kde plochu vnitřního bloku rozdělávaly cihelné zídky na jednotlivé části tak, aby každý dům měl část pozemku pro sebe.

Ještě dříve, v době, kdy jsme se sem přestěhovali, přímo proti našemu oknu rostly takové vysoké kytky se sírově žlutým okvětím. Byly nasázené těsně vedle sebe, jako by to bylo vzrostlé obilí. Vedle nich byl záhon červenooranžových lampionků, o kterých máma říkala, že jsou to židovské třešně. To byla část, která patřila

k našemu domu, a i ostatní partaje zde měly své záhony. Ale to trvalo jen do chvíle, kdy jsme sem přišly my děti z Trojdomí a udělaly ze zahrádky plácek, kde se v zimě hrál hokej a v létě vlastně všechno možné. Jenom ty kytky zde přestaly růst.

Otec se mydlil a hleděl ven na rozkvetlý šerík za protější zídkou, na záplavu modrofialové barvy, a dovnitř proudil čerstvý svěží vzduch a mísil se s vůní mydlinek. Otec stál doširoka rozkročen, aby mu kalhoty nespady přes boky, a smýval si z hrudi a podpaží mýdlovou pěnu. „Už můžeš,“ řekl s přivřenýma očima nad umývadlem. To už máma čekala v záloze, protože i ona se toho očistného obřadu účastnila. Vzala mu lavor a vylila jej do kbelíku. Otec přitom stál s rukama zdviženýma od těla, poloslepý, paže rozpřážené jako Kristus. Máma mu hbitě nalila novou várku čisté vody, aby mohl spláchnout tu štiplavou mýdlovou pěnu. Potom se dlouze, pečlivě otíral ručníkem a opět hleděl na rozkvetlý šerík, vyrůstající za protější zdí. Když bylo umývání ukončeno, natáhl si šle, které mu mezitím dosud visely po boku, a mohl se opět rovně posadit. Ale to ještě nebyl hotov. Protože teď přišlo to nejzajímavější. Otec zavřel polovinu okna, kde byla mosazná klika na uzavírání, a pověsil si na ni obdélníkové zrcátko. Zrcátko bylo praktické, dalo se postavit jak na stůl, tak i zavěsit právě tak, jak to otec nyní udělal. Hleděl do něho a hladil si uvážlivě tvář. Ze šuplíku ve stole si vyndal krabici od havanských doutníků, kde měl všechny své holicí propriety. Rozšrouboval

stříbrný holicí strojek na tři části a na tu prostřední nasadil čepelku. Vytáhl ji opatrně z modrého obalu, na kterém byla hlavička muže s nápisem Gillette. Otec říkal, že jsou to originální čepelky a že jsou o moc lepší než ty naše. Pochvaloval si, že dlouho vydrží ostré. Já jsem zase dával pozor, aby se ten obal neztratil anebo nepoškodil, protože se dal výborně směnit za cokoliv jiného a protože takové věci se sbíraly stejně jako známky nebo nálepky od zápalek. Potom si otec namočil do vody štetku s pravými jezevčími chlupy, na které si velmi zakládal, a vytvořil z malého mýdlového špalíčku bílou pěnu. Roztíral ji po tváři, jako by ji chtěl vyšlehat do ještě větší tuhosti. Poté následoval vlastní obřad holení, při kterém namáčel holicí strojek do lavoru, aby odstranil přebytečnou pěnu. Holení bylo nejobtížnější pod nosem, otec se přitom různě pitvořil, napínal tvář druhou rukou, aby ji vyholil k dokonalosti. Tomu všemu jsem byl přítomen a čekal na ten okamžik, kdy mu podám lahvičku Pitralonu. Z ní si pak otec odlil trochu do dlaně, poplácával si rukou tvář a přitom vzdychal, jak jej to krásně pánilo. Kolem se rozlila příjemně ostrá vůně. Představení bylo u konce. Ale někdy také ne, to když se mu podařilo se říznout. To pak mučil ránu kamencem a přelepoval ji kouskem cigaretového papírku, aby zastavil krev vytékající z rány.

„Tak a jdu se na chvíli natáhnout,“ řekl, nechal vše tak, jako to bylo, vzal si nedělní noviny, které četl po celý týden, a odebral se do pokoje na chvíli si lehnout.

Zůstali jsme v kuchyni sami a máma se vrhla na ten svinčík, co po sobě zanechal. Omyla a uložila mu holicí nádobíčko zpět do krabice od havanských doutníků, vylila špínu do kýblu a setřela mokrou potápanou podlahu. „Tédo, můžeš tu vodu jít vylejt, a nikde to nerozlej!“ Sundal jsem si z věšáčku klíč a vyšel ven na chodbu, kde byl po levé straně záchod. Ten kýbl na mě byl docela těžký. Zvedl jsem prkýnko a vylil obsah do šedého jícnu záchodové mísy, aniž bych jen kapku vyšplíchl. Ten záchod, jak říkala máma, je „obraz bídy a utrpení“, a měla pravdu, protože ve škole nebo v letenském kině OKO byly záchody čisté a bílé – na rozdíl od toho našeho. „Ale to je z toho, že tam lejou ty jedy,“ řekla máma a myslela tím A. B. Mandu s chotí, kteří bydleli na protější straně přízemního bytu a měli s námi společný záchod. „Lejou tam ty vývojky a ustalovače a všechny tyhle smrady, až je z toho někdy člověku na zvracení.“

Když jsem přišel po šesté hodině domů, táta večerel. Po odpoledním zdřímnutí vypadal odpočinutě a máma mu dala čistou světlou košili. Seděl nad talířem, lžící si rozkrajoval brambory v hnědé omáčce a pomalu a soustředěně jedl. Tašku s cukrem jsem nechal na kredenci a uvažoval jsem, že by bylo nejlepší, kdybych šel ještě ven na dvůr. Vešel jsem nejdřív do pokoje, abych se oknem přesvědčil, jaká je na dvoře sešlost, kdo přibyl, a hlavně jestli tam je Miloš Srnec, se kterým jsem měl jednání. „Theodore,“ ozvala se máma z kuchyně a já

hned poznal, že není něco v pořádku. „Cos to přinesl za cukr, měl jsi přinést kostkový, vždyť jsem ti říkala, že tátovi do kafe!“ „Ale ona říkala, že je to jedno a že kostky se nedají dát do těsta,“ namítl jsem. „Jaký kostky do těsta a jaká prodavačka tam byla?“ Tomuhle máma nerozuměla. „Já nevím,“ opáčil jsem. „Proboha, on nic neví.“ Máma začala být mírně hysterická. „Ona říkala, že je to jedno,“ namítl jsem. „Takže táta bude kvůli prodavačce od černouška místo z cukřenky cukr nabírat z pytlíku a bude ho trousit po stole?!“ „Co bych trousil,“ ohradil se otec, kterému to připomnělo senilního dědu Macháčka. „Ty přece nejsi tak hloupej, Tého!“ Byl jsem v tom nevinně, nebyl jsem to přece já, kdo zapomněl cukr koupit, ale s mámou nemělo cenu se o tom dohadovat.

Tam pak postával s ostatními chlapama u stolků, které měly vysoké kovové nohy zapuštěné do podlahy a mramorovou svrchní desku, a okukovali příchozí...

■ ■ ■
Otec dojedl, řekl „děkuji“, máma zachytila jeho pochvalný pohled, rozpačitě si otřela ruce do zástěry a čekala, až vstane, aby vzala jeho talíř a dala jej do škopku. Otec si oblékl sako s vzorkem rybí kostřičky, protože kalhoty se stejným vzorem již měl na sobě. O těchhle ša-

tech se vždy vyjadřoval pochvalně, říkal, že jej přežijou a že je to prima předválečná láce, ne jako ty kopřivový hadry, co prodávají nahoře v obchodním domě Letná, dříve Broukababka, a měl se k odchodu.

Ve všední den chodíval téměř vždy navečer do hotelu Belvédér, ale nikoliv tam nahoru do kavárny, ale dolů, do jeho spodní části, které se říkalo automat. Tam pak postával s ostatníma chlapama u stolků, které měly vysoké kovové nohy zapuštěné do podlahy a mramorovou svrchní desku, a okukovali příchozí. Zabrali si vždy ten krajní stolec, který byl u dveří a zároveň u velkého okna připomínajícího výkladní skříň. Postupně z něho vytěsnili ostatní lidi a nepovolili nikomu cizímu, aby se mezi ně vmísil. Tvořili jakousi uzavřenou společnost, popíjeli, na co měl zrovna kdo chuť, a pozorovali cvrkot jak uvnitř, tak i venku na ulici. Venku mohlo pršet nebo mrznout, tady bylo vždy stálé počasí. V automatu Belvédér si lidé chodili k různým pultíkům a na tyhle mramorové stolky na kovových nožkách si přinášeli chlebičky, zákusky, ale i normální jídlo. Byla to obyčejná vyvařovna, i když v prvorepublikovém provedení, vše v chrómu, jak říkal táta. Ženy, co tu za pulty obsluhovaly, měly bílé nemocniční pláště a ve vlasech korunky z bílé naškrobené krajky. Otec si obvykle dával víno. Vína tu měli dvě, červené a bílé, bez rozlišení značky. Tak to stálo v tablu - na nabídce na takové desce s kolejničkami, kam se zašupovala písmenka. Z nich se pak skládal samotný nápis. Bylo to něco podobného jako

v mé gumové tiskárničce. U pultu, kde se prodávala káva, čaj nebo víno, to bylo jednoduché, tam byla stálá nabídka, ale u jídel to bylo složitější, tam se sortiment musel neustále obměňovat, tam bylo pracné sestavovat název jídla a zašupovat jej do nabídkového portálu. Když někdo četl: „vepř. m. v. s br. a mr.“, snažil se rozluštit, co to vlastně je. Bylo to prosté, znamenalo to „vepřové maso vařené s bramborem a mrkví“. Nedalo se s tím nic dělat, protože více písmenek se na řádky, kde měla být ještě cena, prostě nevešlo. Automat Belvédér nebyl nikdy prázdný a stále bylo na co se dívat, pořád co komentovat, jako to dělal táta s ostatními chlapama. Bylo příjemné pozorovat lidi, kteří se slétávali jako včely, vylétávali zas ze dveří a odnášeli si zabalené chlebíčky a zákusky. Nejvíce nabito bylo v Belvédéru v neděli před polednem. To tam chodila snad celá Letná pro kousky dortů na poobědní siestu.

Když táta odešel směr automat Belvédér, i já jsem se chystal vypadnout směr dvorek, ale máma mě zarazila: „Kam zase jdeš?“ To je pravda, byl jsem stále v tahu a doma jsem se stavoval jen na nejnútnejší dobu, abych něco snědl. Nejraději jsem si vždycky vzal chleba nebo housku, sedl jsem si na schody, v klidu žvýkal potravu a pozoroval, co se děje kolem. „Sedni si ke stolu, dám ti večeri,“ řekla máma, když jsem již sahal na kliku. „Ale já nemám hlad. Já musím...“ „Nic nemusíš a tamhle si sedni,“ řekla přísně a já věděl, že nepovolí. „Jíst se musí, jsi ještě ve vývinu, to bys potom vůbec nevyrostl.“ To bylo

slovo, ze kterého jsem měl vítr. To by bylo hrozné, zůstat takhle velký napořád, nebo zakrnět jako lilipután, kterého občas vídám na Strossmayerově náměstí, jak se šine kupředu kolébavou chůzí a pohybuje se ze strany na stranu. Ve škole jsem patřil mezi nejmenší. Spolu s Měříčkou a Toužilem jsme byli taková trojice, která musela sedávat vpředu nebo na výletě pochodovat úplně vzadu. Máma se snažila něco proti tomu dělat. Nejprve mi dávala na radu doktora Veselého rybí tuk. Ještě nikdy jsem nic tak odporného neochutnal. Musel jsem ho polykat třikrát denně po jídle, a to jsem myslel, že se pozvracím, že ze sebe dostanu i to jídlo, které jsem do sebe horko těžko vsoukal. Naštěstí tohle utrpení už skončilo. Nijak rapidně jsem nepoporostl, a tak jsem začal s mámou jezdit na Karlák, kde měli být chytrější doktoři než náš letenský dětský lékař. To bylo taky utrpení, ale menší. Máma říkala, že je to na celé dopoledne, a rodičů s dětmi, kteří měli asi podobné potíže jako já, tam chodilo spousta. Bylo tam jen pár židlí, a tak jsme posedávali, kde se dalo. Na okenních parapetech, na topení a tak. Máma z toho úplně šlela. Vždycky uběhla celá věčnost, než se otevřely krémově bílé dveře ordinace a ozvalo se „další!“. Když jsme se konečně dočkali, ocitli jsme se s mámou v ordinaci, kde nebyly žádné lékařské nástroje, žádné injekce v plechových miskách ledvinkového tvaru, žádná prosklená skříň s léky jako u našeho doktora Veselého. Jen stůl a jednoduchá skříň. Uklidnil jsem se. Tady mě nečekal ani rybí tuk, ani žádná z těch

lesklých, nepříjemně vyhlížejících chromovaných pomůcek. „Tak se svlíkni do trenek, sokole!“ pokynul mi ten příjemný pan doktor. „Tak ty se jmenuješ Theodor,“ řekl a krátce se podíval na moji mámu, jako by zkoumal, kde se to v té obyčejné, dělnicky vypadající ženě vzalo, že dala svému potomku tak nezvyklé jméno. „Tak pojď sem, Theodore, a předkloň se.“ Stál jsem bosky, jen v trenýrkách, v předklonu, jako bych měl skákat šipku do vody, a cítil jsem, jak mi jeho prsty přejíždějí po páteři odshora dolů a zase nazpátek. „Má ji trochu vybočenou, chodíte s ním na nápravný tělocvik, maminko?“ Matka se zarazila. Doktor Veselý tuto moji anomálii nezaznamenal. „To by měl,“ pokýval hlavou lékař, a pak začala celá sada vyšetřovacích hmatů. Různě mě pro-máčkával, obracel hned dopředu, hned dozadu a pak mi řekl, abych si stáhl trenýrky, a studoval mého pindíka. Připadal jsem si hrozně trapně a asi jsem tak musel vypadat, protože ta usměvavá sestřička se mírně odvrátila, aby jí nebylo vidět do tváře. „Jaké prodělal nemoci?“ „Planý neštovice a spálu,“ odpověděla máma jako u výslechu a dychtivě čekala, na co se ještě bude doktor ptát, protože měla velký respekt před studovanými lidmi a před lékaři zvláště. Po chvíli přemýšlení doktor pokynul zdravotní sestřičce a ta mu podala štůsek prázdných receptů. „Dáme mu dvě velká balení B-komplexu, třikrát denně jedno dražé, a na ten nápravný tělocvik vám vystavím poukaz na vaše OÚNZ. Tam už si to s nimi dojednáte sama, maminko. Za měsíc se mi sem přijdete

ukázat. A ty, Sokole Theodore, se oblékni.“ Máma se chtěla ještě na něco zeptat, ale audience byla ukončena a už volali dalšího. Když jsme potom potkali nějaký lidi z našeho domu, kteří se ptali, kdeže jsme to na tom Karláku byli, odpověděla máma s jistou hrdostí, že na endokrinologii.

Tak jsem se tedy posadil na tátovo místo a máma přede mě dala talíř s brambory a tou samou omáčkou, co dala jemu. „Jen jez a neošivej se, je to houbová omáčka, tu máš snad rád, ne?“ Houbovou omáčku jsem měl skutečně rád, ale s knedlíkem a ne s bramborem. Klofal jsem do brambor jako táta, který nejradši jedl jenom lžící, protože tomu tak přivykl. Máma mu každý den dávala do práce kastrůlek s jídlem, on si jej v kovárně ohřál a potom na šatně s ostatníma chlapama jedl svůj oběd tak jako ostatní.

Věděl jsem, že do sebe musím nasoukat alespoň polovinu téhle porce, abych mámu nerozčílil a snad i trochu povyrosl, a tak jsem se snažil, když náhle zazvonil zvoněk nade dveřmi. Máma se podívala na hodiny, protože jí bylo divné, kdo by to mohl v tuhle hodinu být, a šla otevřít. Za dveřmi stál Miloš Srnec, okamžitě jsem ho poznal po hlase. „Mohl by jít Těda ven?“ Věřil jsem, že budu moct odložit lžící a vypálit ven z bytu. Byl jsem zvědavý, kde Miloš celé odpoledne byl, že se vůbec neukázal na dvoře, ale máma to ihned zamítla. „Večeří,“ řekla. „A po večeří?“ Slyšel jsem, jak se Miloš ptá znovu, naléhavěji. „Ne, už nikam nepůjde, musí se učit.“